

Toulky přepyšskou minulostí

Požáry v Přepychách v 16. až 19. století

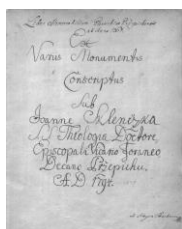
Oheň byl našim předkům nejen dobrým pomocníkem a velkým požehnáním, ale působil i častá utrpení a neštěsí. Připomeňme si některé události z historie naší obce, zaznamenané, často stručně, jiná událost naopak velmi popisně, v místních kronikách. Možná budeme nahlížet na přírodní živly s větší pokorou a více si vážit těch, kteří se jim v zájmu pomoci bližním neváhají postavit.

Sbor dobrovolných hasičů si v letošním roce připomíná 135 let od jeho založení. „Toulky“ jsou věnovány všem, kteří z nezištného občanství prošli jeho řadami. Pro přiblížení míst mnoha tragických událostí, které požáry v obci napáchaly, jsou tato místa doplněna staršími snímky z pozůstalosti bývalého kronikáře pana Bahníka i dalšími získanými dokumenty.

Začneme proto od nejstaršího zápisu.

Zápis ze XVI. století

„Naše milé Přepychy během času potkala mnohá a častá utrpení, zvláště za času neblahých husitských a švédských vojen. Okolo 16. století skoro celé Přepychy zároveň s kostelem a věží vyhořely a zvony se rozlily.“

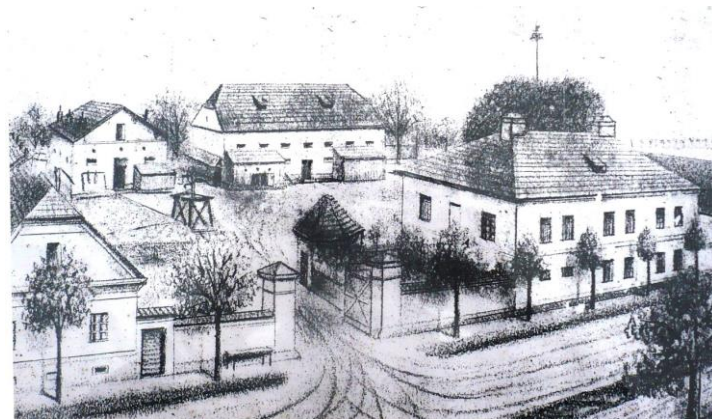
Ilustrační foto originálních zápisů z nejstarších kronik a nejstarší pečetě obce

Asi o 300 let později zde stála opět hospoda, řečená Staletá. Dnes v majetku rodin Karlíčkových a Krulichových.

1647

„Vyhořel dvůr Vlkanovský“

Kresba z roku 1893, kdy byl již zděný Dvůr v majetku Colloredo-Mansfeldů.

11. března 1784

„...byl velký požár v Přepychách. Oheň vyšel pod farou, u Chudých Č. 2 a pohltil mnoho přibytků i s hospodářskými budovami až k zahradě Č. 32, tehdy Městeckého.“

Dům č. 32 – dnes Marie Nováková se synem

Usedlost č. 2 po více jak století později. Pamětníci znají jako „Hofmanovo“, dnes Ing. Radek Šichan s rodinou.

1791 „ Na den sv. Josefa o 3. hodině odpolední vyhořela kovárna, nynější Č. 3. Praví se, že při kování radlice jiskra pod střechem zalitla“.

Na tomto místě si spíše starší z nás pamatují
Müllerův hostinec,

mladší zase firmu Enko.

26. dubna 1810 „ Neopatrností vdovy po Pšeničným, Anny Pšeničné chytila její chalupa, která proti dvůru stála. Při tom shořel dvůr se stodolou a chlívy, zároveň s domem 11 příbytků popelem lehlo. Živnosti Č. 37, 38, 40, 41, 42. Vdově Pšeničné nebylo povoleno více na tomto místě stavěti.“

č. 37 – známe jako Ulrichovo, nyní Tláskalovo

č. 38 – nyní Jiří Havlíček

č. 40 – nyní Jiří Hovad

Kde stála chalupa Anny Pšeničné nevíme a dedukovat můžeme jen z dispozice ostatních chalup. Mohlo to být mezi dnešním domem Jana Čtvrtečky a jihovýchodní stranou Dvora.

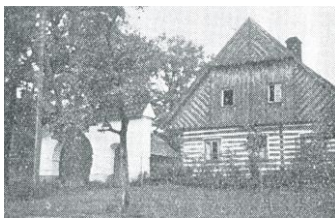

č. 41 – nyní rodina Jaroslava Čtvrtečky

č. 42 – nyní rodina Jendy Čtvrtečky

5. prosince 1822 „ Ráno v 7. hodin právě po roratě vypukl oheň u tehdejšího rychtáře Mikuláše Němečka. Krom statku jemu přináležejícímu vyhořeli také Václav Kašpar, Václav Hájek, Matěj a Jan Štěch a Josef Chudý, u něhož dobrá hospoda nyní jest. Jakým způsobem oheň se stal se nevyptáralo, však nejspíše neopatrností domácích. Pohořelí obdrželi pomoc na penězích: skrze c. k. krajský úřad 120 zlatých 14 Kr., skrze Opočenský úřad 162 zlatých, skrze Dobrušský magistrát 6 zlatých 51 Kr., od sousedů Opočenských 41 zlatých a z kanceláře panství Opočenského 69 zlatých. Dohromady 399 zlatých 65 krejcarů.“

Nedopátral jsem se, kde stál tehdy statek rychtáře Němečka. Usedlost na obrázku Němečkům později patřila (nyní č. 114 - Jan Macháček), ale dále uvedená jména by spíše napovídala, že šlo o místa v uličce kolem Štěchových k hospodě „Na sále“, kde je jistý Chudý jako majitel v minulosti vzpomínán. Za případné upřesnění budu rád.

Listopad 1825

„ Shořela chalupa zdejšího kramáře Šolína.“

č. 27 – nyní rodina Kalousova

22. Července 1837

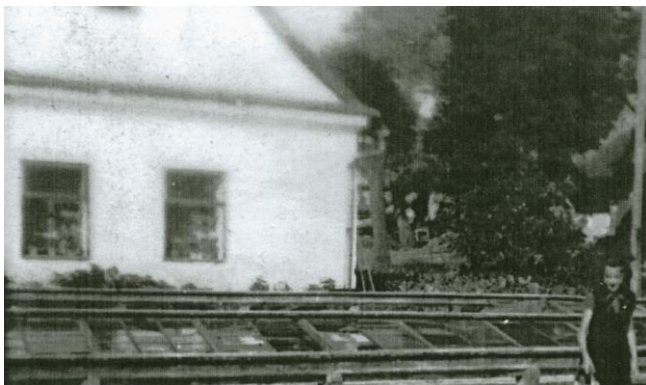
„ Shořela chalupa Jana Plichty na Spáleníšti, nyní grunt Františka Chudého č. 124“

Nyní Josef Chudý s manželkou.

29. Října 1841

„ V noci stal se velký požár zde v Přepychách. Oheň vyšel a to beze vší pochybnosti bezbožným založením u stodoly tehdejšího bývalého knížecího cihláře a nyní majitele selské usedlosti č. 62. Bylo to hrůzoplňné divadlo a v malé hodině, jelikož vítr neobyčejný byl, vzdor tak velkému, z celého vůkolí shluklému množství lidí k hašení a tak mnoho stříkaček, nikterak se nemohl zastaviti tak strašlivý živel. Vyhořelo nejen číslo 62, ale i č. 61 s chalupou výměničnou, dále 40, 41, 42, 36, 37, 39, chalupa Jiřího Baše, vdova Turková, obecní stodola a Jiří Kašpar s celou úrodou v celku 19 obydlí a 10 chalup, z nichž toliko chalupa obecní pojištěna byla. Neobyčejná a všeho podivuhodná byla pomoc z celého dalekého vůkolí, neboť nebylo tu v Přepychách zvláště v prvních dnech po ohni viděti než samé vozy s chlebem, obilím a vařivem, senem a slámou ano i s dlouhým dřívím k stavění přibytků strávených požárem, nyní na stávající zimu tak nanejvýš potřebným.“

č. 62 – nám známé jako „Koutníkovo“

a č. 61 – „Škopovo“

14. března 1844

„ O ½ 9 hodině večer nepochybně zlomyslným založením vyhořely chlívy u hospody č. 66, však rychlou pomocí další šíření ohně bylo zamezeno.“

11. května 1865

„ Strašný požár zastihnul obec zdejší, když oheň vyšel z živnosti Václava Ježka č. 29, a sice dle vší pravděpodobnosti neopatrností pasáka, který aby si mohl zakouřiti, na půdu zalezl. Požár šířil se způsobem strašným. Brzo uchvátí plamen na jedné straně živnost č. 27 Václava Horáka, č. 26 Jana Michálka, č. 25 Josefa Nováka, č. 24 Josefa Vrchleba, jakož i č. 22, 23, a 21 a z druhé strany ohořela výměničná chalupa u č. 32, stará hospoda č. 66, dále č. 65, 60, 61, a 62, u školy stodola č. 63, a pak celá ta strana, která leží podél cesty k Záhornicům, až na konec obce, vcelku 45 až 46 čísel.“

Zde na místě č. 29 oheň vypukl. Stavení byla v té době většinou dřevěná, pokrytá doškovými střechami, což i při mírném větru usnadňovalo šíření požáru dále po obci. Lidé se džbery a konvicemi neměli velkou možnost oheň zlikvidovat. Hasičský sbor byl založen až o mnoho let později.

č. 27 – dnes „Kalousovo“

26 – dnes „Milena Kábrtová“

č. 25 - dnes „Seidelovo“

č. 24 – dnes „Jiřinky Rohlenové ml.“

č. 23 – dnes „Rohlenovo“

č. 22 – dnes bytovka OÚ

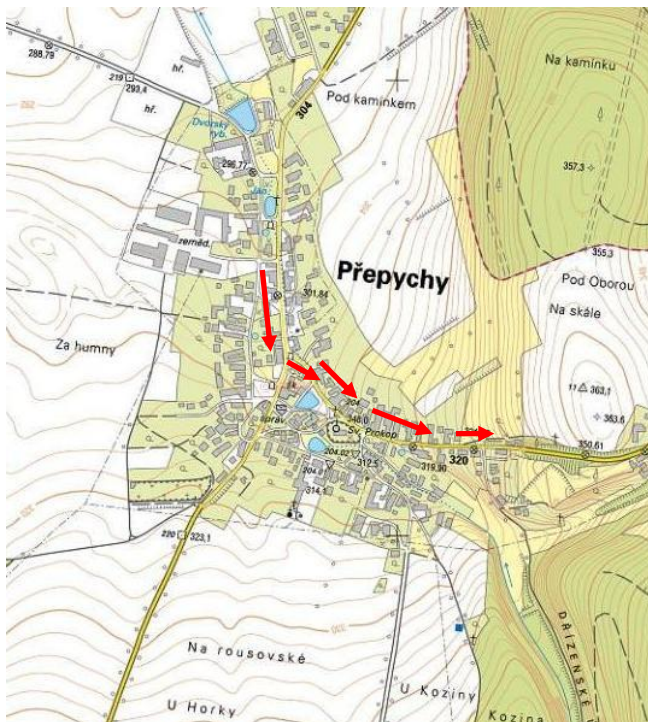
č. 60 – Žaludovo

č. 63 – Bašovo

č. 65 - Preclíkovo

č. 83 – dnes Barvířovo

Šíření velkého požáru v roce 1865. Převažující západní větry napomohly zřejmě ohni šířit se po doškových střeších na východní stranu obce. Jak uvádí kronika lehlo popelem asi 46 stavení. Oheň se naštěstí našemu historickému kostelu vyhnul.

8. září 1868

„Tři roky po velkém požáru byla míra neštěstí dovršena, vypukl nový požár na den narození P.Marie. Oheň vyšel u Jiříka Kašpara č. 13 a šířil se k půlnoci, takže jim vyhořeli Václav Kánský č. 14, Jan Štěch č. 15, Václav Boubal č.16, Václav Kašpar č. 18, Jiří Pavlík č. 19 a Živnosti Václava Hájka č. 20 a dolů pak všechny stodoly, které po předešlém požáru v roce 1865 ještě zbyly. Ranami těmi byla obec dříve dosti zámožná do nemalé bídy uvržena, neb při rychlém šíření požáru, těžko bylo co zachrániti a většina sousedů nemohouc od svých sousedů jichž málo od té pohromy zachráněno bylo, značné podpory očekávati, značně se zadlužili. Domy pak stavěny z látek ohnivzdorných.“

č. 14 - Kánských

č. 15 – Štěchovo

Vlevo místo, kde stála usedlost Jiříka Kašpara č. 13 – později známe jako „Vaňkovo“, dnes vlastníkem Martina Kaya. Dole stavení č. 14 Václava Kánského.

č. 16 - „Lukešovo“

č. 19 – „Pavlíkovo“

18 - „ Ježkovo“

Pondělí posvícenské 1878 „ ...chytlo v otýpkách za domem Jana Hájka č. 106. Naštěstí však oheň Žáky spozorován a zvoněním na poplach svolaní lidé oheň brzo v zárodku uhasili. Bůh ráčíž nás na příště od podobných metel milostivě chrániti“.

Dnes č. 106 patří Václavu Macháčkovi, ale nejsem si jist, že je totožné s daným místem v kronice.

16. Července 1880 „ Neopatrností hochů vyšel oheň v Přepychách v chalupě Václava Jelena č. 134. Že však bylo stavení kryté taškami, omezen oheň pomocí hasičského sboru na toto stavení, které jsouc klenuté nebylo pojištěno.“

č. 134 – nyní Jindry a Petra Řehákových

15. Července 1885 „ Za tmavé noci, když p.Alois Mádr, kaplan nemoha pro bolest zubu spáti, uviděl první z okna svého oheň, jež vyšel v zadním rohu stodoly. Plameny šlehaly již vysoko k nebesům. Jal se jmenovaný co síly měl z okna volati na poplach. Mezitím byl i v přizemí na oheň upozorněn p. farář ozářenou včelí. Po chvíli přišli k požáru první lidé, kteří vynesli kaplanovi hudebniny, housle, peřiny něco šatstva a nábytku. Dříve však, než se dostavila

místní stříkačka a přikročilo se k hašení, chytila již podle stojící kůlna s chlívkem, v níž bylo uloženo seno a jetel, odtud pak v krátké době přešel oheň i na farní budovu. Sjelo se 8 hasičských se stříkačkami, z nichž po Přepýšských byli tu Novovesští nejdříve. S vynášením věcí z prvního poschodí muselo se brzo ustati, ponvadž tam oheň u schodů šlehal. Knihovna farní shořela úplně. Farář shořelo ve stodole 34 mandele pčkného Žampaňského Žita, po korci hrachu, několik mandel koupené slámy, řezačka, na kůlně bylo 6 fůr sena a jetele. Též v ohni zůstala zánovní zádušní bryčka z roku 1880, za 212 zlatých pořízená. Škody má farář 900 zlatých. Za faru zaplatila pojišťovna Terstská 7000 zlatých a za stodolu a kůlnu 1300 zlatých. Že by založeno svévolně není pochybnost, neopatrností požár vzniknout nemohl. Byl v podezření skoták z č. 113 František Janeček, který byl před tím trestán za krádež, byl však později z obžaloby a vazby propuštěn. Hned druhý den po ohni odstěhoval se farář do Živnosti Škaldovy č. 82, kde obilí i zemáky si uložil, kaplanovi najat byt u Rohlenové č. 133, naproti škole. Odpoledne přijel též spáleniště shlédnout Jeho jasnost knížecí patron a paní kněžna.

Při likvidaci spáleniště a výstavbě fary nové bylo nalezeno pod půlmetrovou navážkou staré velké spáleniště s hlinou do půl metru propálenou. V ní nalezen kuchyňský nůž, veliký rezem rozervaný klíč, nepochybně kostelní. V rohu nalezeny malé groše z roku 1692 – 1696. Z toho lze vyvozovati, že stará fara vyhořela a nová – letos vyhořelá, byla vystavena na konci 17. století.

Již nedochovaný zbytek ze starých farních objektů a nová fara

1887 Téhož roku v neděli 20. února večer na ostatky masopustní položen byl zločinnou rukou oheň ve stodole Jana Chudého č. 26. Stodola vyhořela i značně obilí, kteréž tam bylo složeno. Majitel nebyl na obilí pojištěn.

„Dne 24. října večer v pondělí o posvícení opět podložen oheň ve stodole Štěchovč č. 15, který zachvátil též stodolu Josefa Ulricha, rolníka. V obou případech nebyl pachatel vypátrán, ač podezření na některé padlo.“

Podzim 1889 „Vyhořel Jakub Špaček č. 9, načež Živnost rozdělena na č. 9 + č. 10“

č.9 – nyní „Martinkovo“

č. 10 – nyní „A.Boukalová – M.Štěpán“

1897-1899 Sbor dobrovolných hasičů, založený v roce 1878 čítal v těchto letech asi 35 členů, od obce dostává ročně kolem 30 ti zlatých podpory. Ostatní vydání uhrazuje z výtěžku hasičského plesu. Za tuto dobu zúčastnil se činně při hašení požárů: v Přepýchách 10x, v Opočnč 3x, v Čáncě 2x,

v Dobříkovci 2x, v Městci 1x, v Klášteře 1x, v Ledcích 2x, v Podolí 1x, v Bolehošti 5x, ve Lhotě 1x, v Lipinách 2x, ve Vyhnanicích 1x, ve Vojenicích 3x,
v Zádolí 1x, v Trnově 1x a v Hrošce 1x.

Tolik připomínka z dávných kronik. Dnes již nejsou naše střechy doškové, ale oheň, jako dobrý sluha a zlý pán je s námi stále. Máme k dispozici moderní prostředky ochrany a vybudován fungující záchranný systém, jehož součástí je i Sbor dobrovolných hasičů. Pokora k ohni by nás však ani v těchto dobách neměla opouštět.

Vladimír Zdeněk st.